

před jejich izolovanou aplikací a před jejich odtržením od obecné pedagogických teoretických východisek.

Významným rysem této učebnice je také ta okolnost, že autoři věnují zvláštní pozornost problematice relativně nové a aktuální, jako jsou otázky modelování a myšlenkového experimentu, problémy formalizace pedagogické teorie, aplikace systémového přístupu při výzkumu a interpretaci pedagogických jevů, jednota kvalitativní a kvantitativní analýzy nebo komplexnost pedagogického výzkumu. Celá učebnice vyniká skutečnou funkčností, všechny teoretické problémy pedagogické metodologie jsou dovedeny k adekvátním praktickým konsekvencím, vysokoškolský student i pedagogický výzkumný pracovník se jejím prostřednictvím naučí správně stanovit problém, formulovat hypotézy, volit adekvátní výzkumné metody, adaptovat je povaze zkoumané pedagogické skutečnosti, zpracovat zjištěné empirické výsledky i vyvodit příslušné závěry teoretické i praktické povahy. Také po formální stránce je tato učebnice vzorně připravena, je systematická, srozumitelná, zajímavá a v nejlepším slova smyslu čtivá.

Učebnice Jarmily Skalkové a kolektivu Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu je další úspěšnou prací v sérii vysokoškolských učebnic z oboru pedagogika, které ve shodě s plánem ministerstev školství ČSR a SSR připravuje Státní pedagogické nakladatelství k dalšímu zlepšení výchovně vzdělávací činnosti v oblasti pedagogických věd. Jde o originální vědeckou syntézu věnovanou široké problematice pedagogické metodologie, jakou v naší odborné literatuře dosud nemáme a která je souměřitelná s nejlepšími světovými pracemi dané oblasti. Učebnice poskytně významnou pomoc jak vysokoškolským studentům pedagogiky a učitelství, tak vědeckovýzkumným pracovníkům v pedagogických vědách, jakož i širší pedagogické veřejnosti. Stane se nezbytným pomocníkem každému, kdo se vážněji zabývá pedagogikou a pedagogickým výzkumem, a významně přispěje k dalšímu zkvalitnění vědeckovýzkumné i teoretické práce v pedagogických vědách u nás i v zahraničí.

Vladimír Jůva

Vladimír Jůva a Čestmír Liškař: Úvod do srovnávací pedagogiky. Praha 1982, 223 stran.

V souvislosti s narůstající úlohou člověka jako zásadního činitele rozvoje výroby a celé socialistické společnosti věnuje se stále větší pozornost výchově, která umožňuje, aby tento člověk skutečně byl na úrovni všech náročných požadavků dnešní doby. Tak jsou podrobovány stále hlubší analýze výchovné cíle, obsah i prostředky jejich dosahování, a to jak v obecné — pedagogické rovině, tak i v dílčích oblastech a disciplínách. Jednou z nich je srovnávací pedagogika — jako vědní obor, jenž si stanoví za úkol poznávat a rozvíjet zákonitosti výchovy prostřednictvím srovnávání jednotlivých výchovně vzdělávacích soustav a jejich institucí.

Do naznačené oblasti, která zatím v pedagogice patří k relativně málo probádaným, zaměřili svou pozornost dva zkušení a vědecky erudovaní pracovníci katedry pedagogiky FF UJEP v Brně — Vladimír Jůva a Čestmír Liškař. Na základě rozsáhlého studia dokumentů a empirického poznání praxe společně zpracovali a vydali knihu Úvod do srovnávací pedagogiky (SPN Praha, 1982, 223 stran). Za cíl si přitom stanovili předložit svým čtenářům soubor informací, jež dostatečně osvětlí základní obsahové i metodologické problémy zkoumané oblasti.

V souhlase s uvedeným cílem je kniha členěna do pěti kapitol, jež svým obsahem i rozsahem tvoří logický a vyvážený celek. V první části práce (autor Vladimír Jůva) je zkoumána srovnávací pedagogika jako vědecká disciplína: její předmět, význam, metody, místo v souboru ostatních vědních oborů i problémy jejího dalšího rozvoje. Dále je v přirozené návaznosti rozebírán pojem výchovně vzdělávací soustava. Autor — rovněž Vladimír Jůva — zde předkládá závěry, jež jednak vyplývají ze studia výchovně vzdělávacích soustav v jejich historickém vývoji a jednak jsou výsledkem srovnání současného socialistického a kapitalistického pojetí tohoto jevu.

Na uvedená obecná východiska navazuje rozbor konkrétních výchovně vzdělávacích soustav v socialistických a v některých hlavních kapitalistických státech (III. a IV. kapitola — autor Čestmír Liškař). Jednotlivé soustavy jsou přehledně charakterizovány z hlediska jejich vývoje, jejich struktury a řízení.

V závěrečné kapitole, zpracované Vladimírem Jůvou, je věnována příslušná pozornost historickým a hlavně současným aspektům československé socialistické výchovně vzdělávací soustavy. Ta se zde pojímá jako výsledek nejlepších vývojových výchovných tradic a také jako soustava, která odpovídá současným i perspektivním ekonomickým, politickým, ideovým a dalším požadavkům i potřebám naší společnosti.

Výrazným kladem knihy Úvod do srovnávací pedagogiky je — vedle uměřeného a uspořádaného zpracování souboru informací — metodologická čistota jejího zpracování. Zkoumání, na jehož základě oba autoři dochází k předloženým závěrům, důsledně vychází z marxistické, dialekticko-materialistické teorie poznání. Jednotlivé výchovně vzdělávací soustavy jsou proto charakterizovány jako konkrétní společenské jevy, jež ve své podstatě zásadně odrážejí mnohé determinace: především ekonomickou, politickou, ideovou, ale i sociální a kulturní. Rovněž tak z předloženého pojetí vysvítá jednota tradic, současných potřeb i perspektiv dané společnosti. V práci se také dostatečně rozebírají jak obecné rysy vědního oboru a výchovně vzdělávacích soustav, tak i nezbytné konkrétní prvky, fakta, vztahy a souvislosti uvnitř těchto soustav a i v širších sociálně ekonomických podmínkách jejich existence. Nakonec, v intencích uváděného pojetí, jsou v práci použity a rovněž vysvětleny metody vědeckého poznávání zkoumaného jevu: především vědecké pozorování, studium dokumentů, historické a logické srovnávání, experiment aj. Je třeba říci, že v tomto směru je obsah knihy vlastně velmi vhodnou předlohou pro využití uvedených metod a pro uspořádání i kvalitativní analýzy získaných informací.

Knihou autorů Vladimíra Jůvy a Čestmíra Liškaře bezesporu předává čtenářům ucelený soubor potřebných informací z oblasti srovnávací pedagogiky. Vedle toho svým obsahovým pojetím a formou zpracování působí i motivačně. Může vést a nepochybně vede k probuzení zájmu a aktivní snahy po dalším poznávání a rozvíjení této oblasti. Tak představuje úvod do srovnávací pedagogiky nejen pro adepty učitelských a vychovatelských profesí, ale i pro mnohé pedagogické a další odborné pracovníky.

Libor Hřebíček

Rozvoj SVOČ na katedře pedagogiky FF UJEP

Výchova studentů k tvůrčí práci je nepochybně základní otázkou vysokoškolské pedagogiky. Soudobá vysoká škola nemůže posluchačům poskytnout návod na řešení všech úkolů, které před ní v budoucnu postaví výroba, věda, technika či kultura. Proto zvyšování kvality přípravy vysokoškoláků i jejich společenské odpovědnosti není jenom důležitým požadavkem v období vědecko-technické revoluce, ale stává se i jedním z rozhodujících faktorů úspěšného řešení sociálních, politických i kulturních úkolů v rozvinuté socialistické společnosti.

Příprava budoucího specialisty se stane daleko více účinnější, jestliže do ní bude posluchač sám aktivně zapojen. Z tohoto hlediska je třeba považovat cílevědomou, pedagogicky zabezpečenou a náležitě organizovanou vědeckou a odbornou činnost studentů za vysoce efektivní způsob realizace výchovně vzdělávacího procesu, odpovídajícího vlastně i základním požadavkům pedagogické psychologie. Vědecká a výzkumná činnost posluchačů proto nemůže být nadále pouze projevem iniciativy jednotlivců, ale musí se stát plnoprávnou a neoddělitelnou součástí při formování osobnosti budoucího specialisty. Nenávratně zmizela doba, kdy zapojování studentů do vědecké činnosti bylo spíše výsledkem nadšení a dobré vůle. Tvořivost, fantazie, intuice, schopnost vědeckých přístupů k problematice i schopnost široce využívat vědeckých metod práce by měly být samozřejmými atributy vysokoškolsky vzdělaného člověka. Ke splnění tohoto požadavku je třeba, aby na samotných katedrách byla